

STATENS BEREDNING FÖR
MEDICINSK OCH SOCIAL
UTVÄRDERING

Svar på inbjudan att komma med synpunkter

Datum för beslut
2023-10-24

Beteckning
GD-beslut 56/2023
SBU 2023/722

Er beteckning
Dnr U2023/01467

Till
Utbildningsdepartementet
Utbildningsministern

Svar på inbjudan att inkomma med synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitik – Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU

Sammanfattning

Samhällsutmaningar

Forskning omfattar allt från att studera mekanismer på cellnivå, att beskriva och förklara olika problem och fenomen, till behovsanpassad forskning som bidrar till konkreta förbättringar i samhället (i detta dokument benämnt praktisk forskning). Perspektiven är var för sig lika viktiga för en hållbar samhällsutveckling.

SBU ser flera olika samhällsutmaningar där forskning kring nyttan och upplevelsen av olika insatser och metoder som erbjuds inom hälso- och sjukvård och socialtjänst skulle kunna ha stor positiv inverkan på samhället.

För att samhällets begränsade resurser ska kunna användas på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt behövs kunskapsunderlag som är baserade på forskning. För att undvika att ineffektiva insatser och metoder tränger undan sådana som har en positiv effekt, behövs kunskapsunderlag för såväl nya metoder och insatser som för redan befintliga. Samhället i stort behöver mer forskningsbaserad kunskap om bland annat insatser kopplat till psykisk hälsa, åtgärder för att förebygga kriminalitet, insatser för personer som har en samsjuklighetsproblematik, åtgärder för att förebygga suicid, hälsofrämjande åtgärder samt åtgärder för att motverka ofrivillig ensamhet. Inom dessa områden finns stora behov av praktisk forskning som undersöker effekter av insatser och metoder och genomför kostnadsanalyser. En utmaning är att säkerställa att den forskning som görs är relevant, välgjord, och rapporterad på ett tillgängligt, transparent och öppet sätt.

SBU:s högst prioriterade synpunkter och förslag

Utifrån en genomgång av de praktiska studier som granskats i de senaste årens SBU-projekt, kan SBU konstatera att varken tidskrift eller årtal för publicering kan användas som mått på excellens. [SBU föreslår att excellens avseende praktisk forskning](#) ska innefatta studier av hög metodologisk kvalitet som på ett påtagligt sätt bidrar till att lösa samtida och framtida samhällsutmaningar med

hjälp av både teoretiska och behovsanpassade innovationer. Studierna ska även vara rapporterade på ett sådant sätt att de går att upprepa.

Det behövs mer praktisk forskning för att öka förutsättningarna för att de insatser som genomförs inom hälso- och sjukvården, tandvården, socialtjänsten och funktionshinderområdet vilar på vetenskaplig grund. Dessutom behöver **internationell praktisk forskning upprepas (replikerar) i en svensk kontext** för att se att de resultat som framkommit i andra länder och system är överförbara till svenska förhållanden. Sammantaget kan detta bidra till att säkerställa att de insatser som genomförs är effektiva och att resurserna används på ett optimalt sätt.

För **att öka nyttan av den praktiska forskningen** behövs satsningar för att:

- Stärka förutsättningarna för god utbildning, högkvalitativt stöd till forskare om metodologiska frågor samt stöd vid ansökningar och utformning av studieprotokoll.
- Rikta utlysningar mot utbildning om, och utförande av, systematiska kunskapssammanställningar.
- Rikta behovsstyrda forskningsutlysningar mot konstaterade vetenskapliga kunskapsluckor.
- Tillgängliggöra, sprida, kommunicera och implementera forskningsresultat i ökad utsträckning.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU

SBU är en statlig myndighet som arbetar för att sjukvård, tandvård och socialtjänst ska vara så bra som möjligt. Det gör vi genom att sammanställa den befintliga praktiktäna forskningen från hela världen i form av systematiska översikter, göra hälsoekonomiska beräkningar samt etiska analyser utifrån de sammanvägda resultaten. Varje år granskar SBU hundratals publicerade vetenskapliga artiklar och sammanställer resultaten. SBU:s vetenskapliga perspektiv bidrar till utvecklingen av vård, omsorg och socialtjänst.

SBU samverkar med forskningsfinansiärer genom att bland annat bistå med metodologisk kompetens vid granskning av forskningsansökningar. SBU undervisar även återkommande om vår metod för andra myndigheter, högskolor och universitet.

Utifrån myndighetens genomförda arbete ser vi framför allt två behov som skulle kunna öka vår möjlighet att ta fram kunskapsunderlag med tydliga resultat; behov av mer praktiktäna forskning och behov av att öka nyttan av den forskning som genomförs så att forskningen i förlängningen kommer till nytta i samhället.

Behov av praktiktäna forskning av hög kvalitet

Målen för svensk forskningspolitik är att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation och att forskning ska bedrivas med hög kvalitet och effektivitet. Forskning omfattar allt från att studera mekanismer på cellnivå, att beskriva och förklara olika problem och fenomen, till behovsanpassad forskning som bidrar till konkreta förändringar och förbättringar i samhället. Forskning av hög kvalitet är en förutsättning för myndigheternas arbete med att sammanställa kunskapsstöd som riktlinjer, rekommendationer, föreskrifter med mera.

Praktiktäna forskning

Med praktiktäna studier inbegriper SBU studier som genomförs på människor för att studera frågeställningar om insatser, diagnostik eller bedömningsmetoder, hur personer upplever olika insatser, eller samband mellan exponering och ett hälsoutfall. Det kan handla om att studera eller utveckla insatser, behandlingsmetoder, bedömningsmetoder eller diagnostiska instrument i syfte att utveckla hälso- och sjukvården eller socialtjänsten.

Till skillnad mot grundforskning, som har (och bör ha) en mer förutsättningslös karaktär, ska den praktiktäna forskningen ge svar som är direkt användbara för dem som påverkas av forskningsfrågan. Det är därför viktigt att den forskning som genomförs fokuserar på frågeställningar som efterfrågats av slutanvändarna, att den genomförs med lämplig metodologi, att resultaten är tillförlitliga, och att forskningsresultaten sprids och implementeras. Samverkan mellan forskning och praktik är ett viktigt verktyg för att få in olika relevanta perspektiv i forskningsprocessen och för att utveckla samhällsrelevanta forskningsfrågor.

Förslag till en ny socialtjänstlag har tagits fram och presenterats. Den nya lagstiftningen förväntas bland annat medföra ett krav på att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket kommer att öka behovet av praktiktäna forskning och kunskapsunderlag.

Enligt en översikt från år 2023 från Vetenskapsrådet (VR), så konstateras att "Stödet är relativt sett störst för explorativ grundforskning och translationell forskning, men i förhållande till grundforskningen minskar stödet successivt för kliniska studier, behandlingsforskning, vårdforskning och implementeringsforskning. Fördelningen speglar ett större intresse och fokus hos finansiärer på nydanande grundforskning än på kostsamma kliniska studier av stort intresse för patienterna och

sjukvården” [1]. Inom områden där det saknas kommersiella finansiärer är forskarna dessutom helt beroende av offentlig finansiering.

Forskningsbehov utifrån SBU:s verksamhet

Under de senaste åren har SBU publicerat flera rapporter inom områdena funktionstillstånd/-hinder, kvinnohälsa, psykiatri, arbetsmiljö och socialtjänst. Dessvärre är resultatet relativt ofta att det finns stora brister i forskningsunderlaget för att det ska gå att dra säkra slutsatser. Detta är vad som avses med vetenskapliga kunskapsluckor. Orsakerna varierar, men vanligt är att det finns för få studier, studierna är genomförda i ett sammanhang som är väsentligt skilt från svenska förhållanden, studierna har stora brister i upplägg och metod för att kunna vara tillförlitliga, studierna mäter olika utfall eller visar motstridiga resultat se Bilaga 1 på SBU:s webbplats www.sbu.se/synp_forskningspropp. Detta medför att SBU i dessa fall inte kan dra säkra slutsatser eller göra hälsoekonomiska beräkningar kring metoders effektivitet och kostnader.

För att den praktisknära forskningen ska kunna fylla vetenskapliga kunskapsluckor behöver studier upprepas under liknande förhållanden (så kallade replikationsstudier) av olika forskare, med samma typ av deltagare, jämförelsealternativ och utfall. En viktig komponent för att få tillförlitlig kunskap är att upprepa studier i Sverige om de tidigare endast genomförts i länder med annat sjukvårds- eller socialtjänstsystem.

I en sammanställning av de SBU Utvärderar-rapporter som publicerats under år 2022 till 2023 bedömdes totalt 925 studier som relevanta för frågeställningen. Av dessa var 70 stycken svenska (8 %), antalet varierade mellan de olika rapporterna från 0 procent till 42 procent, se Bilaga 1 på SBU:s webbplats www.sbu.se/synp_forskningspropp. Andelen svenska studier skiljer sig mellan olika forskningsområden. Exempel på områden där det finns få svenska studier är insatser och behandling inom rättspsykiatrisk vård, stöd till unga som ska flytta från placering i social dygnsvård samt insatser för att förebygga och minska gängrelaterad brottslighet bland barn och unga vuxna [2] [3] [4] [5].

SBU samlar de identifierade vetenskapliga kunskapsluckorna i en databas. Detta är ett systematiskt och transparent sätt att visa på insatser och metoder där evidensunderlaget bedöms som otillräckligt. SBU:s databas är en tjänst till forskare och forskningsfinansiärer som kan ta del av var det råder brist på praktisknära forskning eller sammanställd vetenskaplig kunskap. I september år 2023 fanns cirka 3 500 kunskapsluckor i databasen se Bilaga 1 på SBU:s webbplats www.sbu.se/synp_forskningspropp.

Behov

Det behövs fler praktisknära studier av hög kvalitet med både kvalitativa och kvantitativa forskningsansatser. Dessutom behövs tvärspektoriell samverkan och samarbeten nationellt såväl som internationellt.

Förslag

För att möta upp de samhälleliga behoven av praktisknära forskning som finns föreslår SBU att:

- Öka andelen forskningsmedel som går till praktisknära forskning (inklusive replikationsstudier) för att generera evidens inom hälso- och sjukvård och stödja utvecklingen av evidensbaserad praxis inom socialtjänsten. Detta kan bidra till att säkerställa att de insatser som genomförs är effektiva och att resurserna används på ett optimalt sätt.

- Ökade satsningar på praktisknära forskartjänster där personer både forskar och är anställda i socialtjänst eller hälso- och sjukvård. Detta är särskilt viktigt för områden där det finns ett glapp mellan forskning och praktik eller där stora forskningsbehov har identifierats.
- Stärk förutsättningar och incitament för att forskning ska integreras i praktiska verksamheter samt ge professioner och beslutsfattare bättre förutsättningar för att uppmärksamma, tolka och implementera forskningsresultat.
- Stärka strukturer och öka samverkan såväl tvärsektorielt som nationellt och internationellt. Detta för att undvika fragmentisering av ny och viktig kunskap.

Behov av att öka nyttan av den praktisknära forskningen

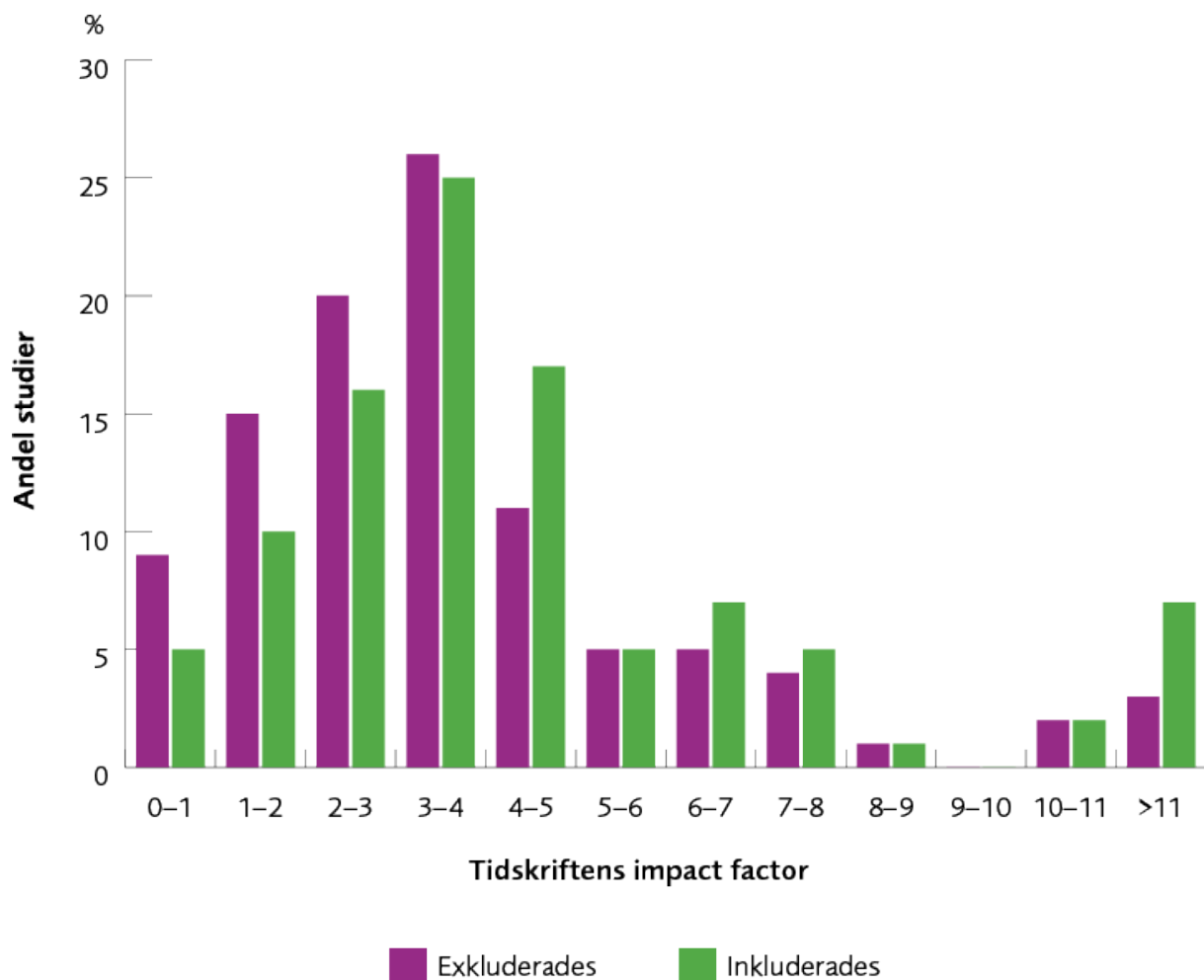
Begreppet excellens

Regeringen anser att en tydlig inriktning mot excellens krävs för att svensk forskning ska vara konkurrenskraftig och kunna svara mot samhällets utmaningar.

För att kunna verka för excellent forskning behöver begreppet definieras, då excellens i forskningssammanhang kan användas och betyda olika saker beroende exempelvis sammanhang och ämnesdiscipliner.

Excellens mäts vanligtvis i relation till annan forskning, bland annat med bibliometriska mått så som antal citeringar i internationella tidskrifter eller tidskrifternas impact factor. De är dock mått som inte är framtagna för att mäta forskningsmiljöernas excellens och riskerar att gynna viss forskning. Exempelvis kan forskningsstudier som undersöker nya sjukdomar eller nya metoder gynnas framför studier som replikerar och därmed bekräftar eller förkastar tidigare fynd [6] [7] [8] [9]. Inom flera delar av världen håller forskare, forskningsfinansiärer samt tidskrifter på att gå över till ett bredare perspektiv på excellens och forskningskvalitet, där fokus gradvis skiftat från prestationer och produktion till resultat i form av relevans och nytta av forskning. Exempel på sådana initiativ är DORA (San Francisco Declaration on Research Assessment, <https://sfdora.org>) och CoARA (Coalition for Advancing Research Assessment, <https://coara.eu>).

När SBU sammanställer forskningsstudier granskas alltid samtliga relevanta studier med hjälp av granskningsmallar för att strukturera bedöma hur välgjorda studierna är och om resultaten är tillförlitliga. Bedömningen sker av externa sakkunniga från forskning och praktik, och av metodexpertis från SBU:s kansli. De studier som bedöms ha hög risk för snedvridning (bias) exkluderas från vidare analys. Utifrån en genomgång av SBU:s Utvärderar-rapporter (se Bilaga 1 på SBU:s webbplats www.sbu.se/synp_forskningspropp) som publicerades mellan år 2022 och 2023 framgår det att mått som impact factor hos en tidskrift inte korrelerar särskilt väl med den bedömning av risken för bias som SBU gjort (Figur 1), vilket visar risken med att ensidigt använda impact factor som ett mått på vetenskaplig kvalitet. Praktisknära forskning har ofta inte samma möjligheter att bli publicerade i de mest prestigefyllda tidskrifterna, som hellre publicerar genombrott inom grundforskningen.

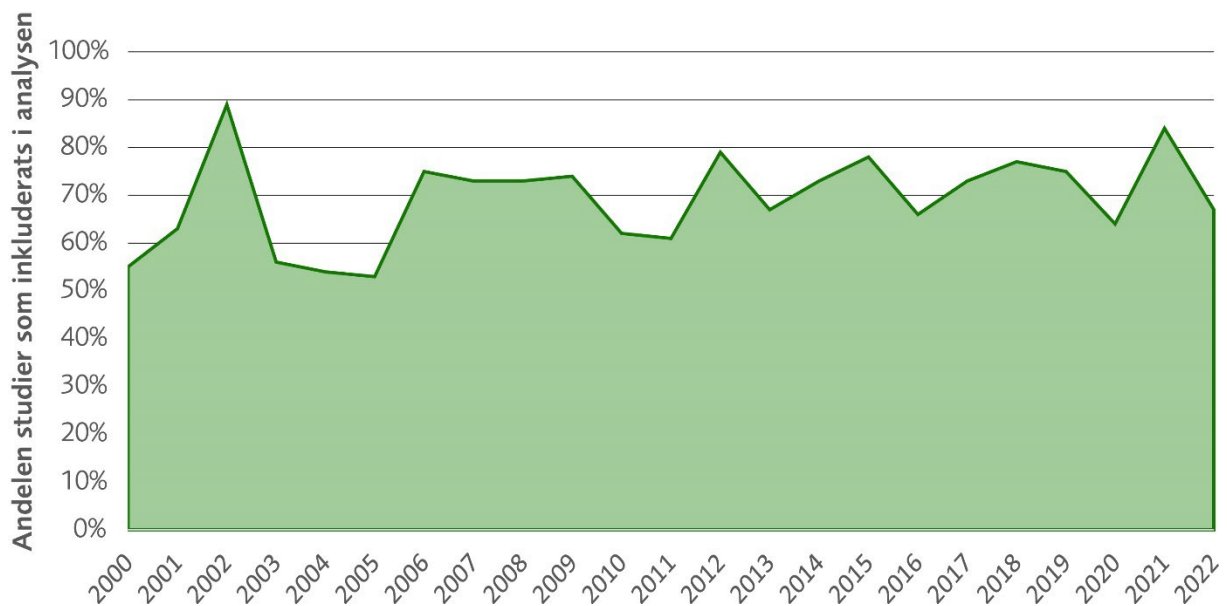

Figur 1 I grafen illustreras de studier som varit relevanta och som bedömts avseende risken för bias, inom ramen för SBU:s Utvärderar-rapporter publicerade mellan år 2022 och september år 2023. Figuren visar andelen av studierna som publicerats i tidskrifter med olika impact factor. I lila syns andelen av de studier som exkluderats från analysen på grund av hög risk för bias kopplat till impact factor för de tidskrifter de publicerats. I grönt visas samma data för studier som inkluderats i analysen.

Hög vetenskaplig kvalitet i forskning är en grundläggande förutsättning för att forskningsresultaten ska vara tillförlitliga och användbara och därmed ha potential att kunna bidra till den vetenskapliga utvecklingen och i förlängningen komma till nytta i samhället. Dessvärre kan SBU konstatera att cirka 30 procent av de studier som granskas i våra projekt inte håller tillräcklig metodologisk kvalitet (detta gäller oavsett publiceringsår) för att resultaten ska kunna anses tillförlitliga (Figur 2). Denna siffra är något bättre när analysen enbart utgår från svenska studier (28 %), men även här finns förbättringspotential (se Bilaga 1 på SBU:s webbplats www.sbu.se/synp_forskningspropp).

SBU föreslår att excellens avseende praktisknära forskning kan förstås som att den är:

- Vetenskapligt metodologiskt av högsta kvalitet och rapporterad på ett sådant sätt att den går att upprepa.
- Excellent genom att forskningen på ett påtagligt sätt bidrar till att lösa samtida och framtida samhällsutmaningar med hjälp av både teoretiska och behovsanpassade innovationer.

Figur 2 I grafen illustreras de studier som varit relevanta och som bedömts avseende risken för bias, inom ramen för SBU:s Utvärderar-rapporter publicerade mellan år 2022 och september år 2023. Figuren visar andelen studier som inkluderats i analysen baserat på det år studien publicerades. Data visas från år 2000 och framåt då enbart ett fåtal studier publicerats tidigare.

Aktiviteter för att stärka nyttan av den praktiska forskningen

Internationella studier [10] [11] [12] [13] [14], visar att det finns många aktiviteter och insatser som skulle både öka kvalitén, och stärka nyttan av praktiska forskning:

- Säkerställ att forskningsfrågan inte redan har besvarats.
- Verka för att prioriterade frågeställningar tilldelas forskningsmedel.
- Öka kvalitén på de forskningsstudier som genomförs.
- Verka för att resultat från forskningsstudier alltid görs tillgängliga.
- Ställ resultaten från nya studier i relation till tidigare studier i en systematisk översikt.
- Öka stödet till implementeringsforskning och implementeringsåtgärder så att effektiva metoder snabbare förs in och ineffektiva metoder fasas ut.

Säkerställ att forskningsfrågan inte redan har besvarats

Innan forskare startar ett projekt är det viktigt att säkerställa att den föreslagna forskningen verkligen behövs. Detta görs bäst genom en systematisk översikt av området, där den vetenskapliga kunskapen och kunskapsluckorna identifieras.

Att utföra en systematisk översikt minskar även risken att starta en forskningsstudie kring en metod eller insats där effekten redan är fastställd i tidigare studier. En sådan forskningsstudie innebär, förutom slöseri med resurser, även ett etiskt problem då vissa personer i gruppen kommer att ingå i den behandlingsarm som har en sämre effekt och därmed undanhålls en mer effektiv behandling [15].

Verka för att prioriterade frågeställningar tilldelas forskningsmedel

Det finns ett glapp mellan den forskning som bedrivs och den kunskap som samhället, praktiken, brukare/patienter och närstående efterfrågar [16] [17] (Figur 3). Ett exempel på detta är metoder och insatser för individer med funktionsnedsättning i kombination med psykiatrisk samsjuklighet som av förvaltningschefer/socialchefer lyfts fram som det område där det finns störst behov av kunskap. Det är därför viktigt att de forskningsbehov som patienter eller brukare, närstående samt

professionsföreträdare tycker är viktiga också synliggörs och att forskningsanslag kan riktas till forskning på dessa viktiga och faktiska behov.

En metod att identifiera forskningsbehov utifrån vad de som direkt berörs av resultaten tycker är viktigt, är framtagen av James Lind Alliance i Storbritannien [18]. SBU har använt denna metod i flera projekt inom *kvinnohälsa* [19] [20] [21] [22] [23], *psykisk hälsa* [24] [25] [26], *socialtjänst* [27], samt covid [28]. Utifrån detta kan SBU konstatera att ett flertal övergripande områden återkommande prioriteras högt. Det gäller forskningsbehov inriktade på:

- Tidiga insatser som prevention, bedömning och utredning.
- Organisatoriska aspekter så som kompetenshöjande insatser riktade till vård och omsorgspersonal, delaktighet, information, bemötande och vårdplaner.
- Långtidsaspekter så som uppföljning och komplikationer.
- Sjukdomsspecifik behandling, rehabilitering och stödinsatser.

En aktiv brukarmedverkan i forskningsstudier kan möjliggöra att frågeställningarna är betydelsefulla för de som berörs och att viktiga utfall tas med. Det är även positivt för rekryteringen av deltagare, minskat avhopp från studierna och för spridningen av studiernas resultat.

Öka kvalitén på de forskningsstudier som genomförs

En faktor som ökar kvalitén och transparensen i ett forskningsprojekt är att registrera ett protokoll för studien innan studien startar. Detta möjliggör att granskare kan se om studien avviker från planen och exempelvis undviker att rapportera icke-signifikanta resultat i den färdiga publikationen. Det är även vid granskning av protokollet (till skillnad från granskning av den genomförda studien) som det finns störst möjlighet att åtgärda eventuella brister i studieupplägg som skulle kunna leda till att studieresultaten inte blir tillförlitliga. För svenska kliniska läkemedelsprövningar registrerades protokoll för endast cirka 65 procent i den internationella databasen ClinicalTrials.gov [29] och för andra praktisknära forskningsfält är siffran sannolikt betydligt lägre, även om ingen sammanställd data finns tillgänglig.

Verka för att resultat från forskningsstudier alltid görs tillgängliga

En stor del av utförd forskning publiceras aldrig och positiva resultat publiceras i betydligt större utsträckning än nollresultat och negativa resultat [30] [31] [32]. För praktisknära forskning kan detta innebära att insatser eller behandlingar kan tyckas vara mer effektiva än vad de egentligen är, så kallad publikationsbias. För att kunna erbjuda patienter och brukare bästa möjliga vård och stödinsatser måste även negativa resultat synliggöras.

Genom att enbart publicera i internationella tidskrifter, som har en begränsad tillgänglighet eller tar rejält betalt för att publicera resultaten öppet tillgängligt, finns risk att låsa in viktig kunskap från både vårdpersonal och allmänhet. I en omvärld där icke-forskningsbaserat "tyckande" och direkta felaktigheter riskerar att spridas och tas för fakta, är det viktigt att allmänheten har tillgång till forskningsresultat och att dessa kommuniceras på ett sådant sätt att majoriteten begriper resultaten.

Ställ resultaten från nya studier i relation till tidigare studier i en systematisk översikt

Det är också av vikt att nya forskningsresultat sätts i relation till tidigare i systematiska översikter. Detta ger möjlighet att se över kunskapsläget i ljuset av de nya resultaten. Det ger även ökande möjligheter till spridning av kunskapen och implementering av nya förbättrade insatser och metoder.

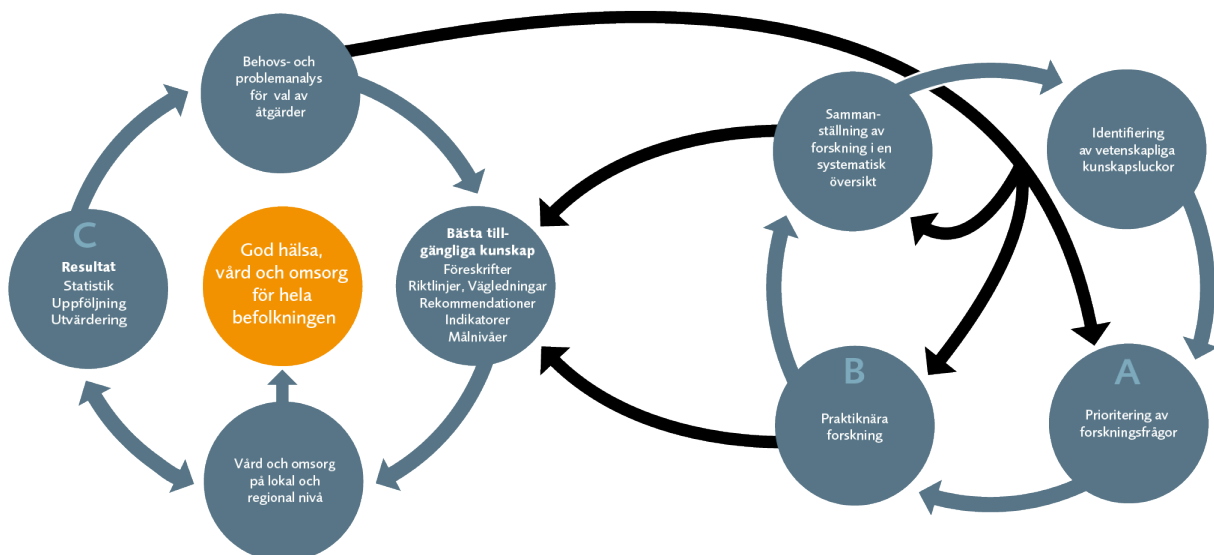
Öka stödet för implementeringsåtgärder så att effektiva metoder införs och ineffektiva metoder fasas ut

Det är av yttersta vikt att den kunskap som genereras därefter implementeras inom socialtjänsten och hälso- och sjukvård (Figur 3). Det gäller för såväl införande av insatser med bevisad effekt som utmönstring eller översyn av de insatser som är av mindre värde för patienter och brukare.

Enligt en rapport från OECD beräknas minst 20 procent av resurserna avsatta för sjukvård gå till spillo [33]. Det sker genom användning av tester, undersökningar och behandlingar som inte är av värde eller nytta för patienterna, så kallad lågvärdevård. Ett länge diskuterat exempel är artroskopiska ingrepp vid knäartros, vilket visats sakna effekt på smärta, funktion och livskvalitet men kan innebära risker för komplikationer [34]. Trots det görs fortfarande många sådana ingrepp. Det finns ett stort behov av att styra hälso- och sjukvården mot långsiktig hållbarhet med minskat resursslöseri och ökad kvalitet. För att lyckas med detta behövs mer forskningsbaserad kunskap och att denna når ut till hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens verksamheter.

Behov

Det finns ett konstaterat behov av att stärka kvalitén och nyttan av den praktiska forskning som genomförs i Sverige.

Figur 3. I figuren visas ett cirkulärt flöde för kunskapsbaserad vård och omsorg där de olika delarna i systemet är inbördes beroende av varandra. Obalans eller brott i en av länkarna ger verkningar i hela systemet och hindrar avsedda satsningar att göra skillnad för individ och samhälle. Det krävs en hög grad av samverkan mellan forskning och relevanta samhällsaktörer, verksamheter, patienter samt brukare för ett fungerande system. I ett optimalt system säkerställs forskningens relevans och "träffsäkerhet" samtidigt som det finns goda förutsättningar för nyttiggörande och implementering. För att öka samhällsnyttan av den forskning som görs i Sverige föreslås ökade satsningar på A) Riktade forskningsmedel till prioriterade forskningsfrågor, B) Ökad andel medel till praktiska forskning och stärkt stöd för att öka kvalitén i den genomförda forskningen, C) Stärkt stöd till implementeringsforskning och uppföljning av resultat.

Förslag

- Satsningar för att stärka förutsättningarna för god utbildning och högkvalitativt stöd till forskare gällande metodologiska frågor, stöd vid ansökningar och utformning av studieprotokoll genom att:

- Öka satsningar på projektbidrag som kan användas till att planera praktknära studier, för att exempelvis optimera studiemetodologi, brukarmedverkan, säkerställa att forskningen behövs och svarar mot ett forskningsbehov.
- Öka kraven på de som utför praktknära forskning (lärosäten, universitetssjukhus med flera) att tillse god utbildning och stöd till forskare gällande metodologiska frågor. Det kan inkludera stöd för forskarutbildning och fortbildning av befintlig personal för att öka forskningskapaciteten inom området.
- Lärosätena och institutioner får i uppdrag att i högre utsträckning arbeta aktivt med kvaliteten i forskningsansökningar och studieprotokoll.
- Villkora att protokoll för praktknära studier registreras i internationella och öppna databaser för att kunna erhålla medel från statliga finansiärer.
- Riktade utlysningar mot utbildning om och utförande av systematiska kunskapssammanställningar.
 - Ökad andel forskningsmedel till sammanställning av forskning i form av systematiska översikter.
- Riktade behovsstyrda forskningsutlysningar mot konstaterade vetenskapliga kunskapsluckor.
- Ökade satsningar för att tillgängliggöra, sprida, kommunicera och implementera forskningsresultat.
 - Säkerställa att all genomförd forskning publiceras på ett sätt som är öppet tillgängligt, sökbart och transparent.
 - Möjliggöra ökade kunskaper om forskning och vetenskaplig metodik hos allmänheten, vilken förhoppningsvis medför en ökad förmåga att kritiskt värdera yttranden och påståenden.
 - Ökade satsningar för att de ska komma till användning i policyutveckling.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Britta Björkholm. Projektledare Christel Hellberg har varit föredragande och avdelningschef Sofia Tranæus har varit samrådande.

Deltog vid föredragningen gjorde även avdelningscheferna Karin Malmborg, Jenny Odeberg, Pernilla Östlund, Jonas Bergström och Jennie Melosso.

Referenser

1. Vetenskapsrådet. Forskningsöversikt 2023. Klinisk behandlingsforskning. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2023. [accessed Oct 3 2023]. Available from: <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2023-01-31-forskningsoversikt-2023-klinisk-behandlingsforskning.html>.
2. SBU. Psykologiska behandlingar och psykosociala insatser i rättspsykiatrisk vård: systematiska översikter av effektstudier, patientupplevelser och ekonomiska aspekter, samt en etisk analys. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2018. SBU Utvärderar 287. [accessed Oct 9 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/287>.
3. SBU. Läkemedelsbehandling inom rättspsykiatrisk vård: en systematisk översikt och utvärdering av medicinska, hälsoekonomiska, sociala och etiska aspekter. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2018. SBU Utvärderar 286. [accessed Oct 9 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/286>.
4. SBU. Stöd till unga som ska flytta från placering i social dygnsvård: en systematisk översikt. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2020. SBU Bereder 316. [accessed Oct 9 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/316>.
5. SBU. Pågående projekt. Insatser för att förebygga och minska gängrelaterad brottslighet bland barn och unga vuxna. Stockholm. [Available from: <https://www.sbu.se/sv/pagaende-projekt/insatser-for-att-forebygga-och-minska-gangrelaterad-brottslighet-bland-barn-och-unga-vuxna/>].
6. Seglen PO. Why the impact factor of journals should not be used for evaluating research. *BMJ*. 1997;314(7079):497. Available from: <https://doi.org/10.1136/bmj.314.7079.497>.
7. Rossner M, Van Epps H, Hill E. Show me the data. *Journal of Cell Biology*. 2007;179(6):1091-2. Available from: <https://doi.org/10.1083/jcb.200711140>.
8. Abramo G, D'Angelo CA, Grilli L. The effects of citation-based research evaluation schemes on self-citation behavior. *Journal of Informetrics*. 2021;15(4):101204. Available from: <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.joi.2021.101204>.
9. Dong K, Wu J, Wang K. On the inequality of citation counts of all publications of individual authors. *Journal of Informetrics*. 2021;15(4):101203. Available from: <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.joi.2021.101203>.
10. Chalmers I, Glasziou P. Avoidable waste in the production and reporting of research evidence. *Lancet*. 2009;374(9683):86-9. Available from: [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(09\)60329-9](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(09)60329-9).
11. Yordanov Y, Dechartres A, Porcher R, Boutron I, Altman DG, Ravaud P. Avoidable waste of research related to inadequate methods in clinical trials. *BMJ : British Medical Journal*. 2015;350:h809. Available from: <https://doi.org/10.1136/bmj.h809>.
12. Ioannidis JPA. Why Most Clinical Research Is Not Useful. *PLOS Medicine*. 2016;13(6):e1002049. Available from: <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1002049>.
13. Moher D, Glasziou P, Chalmers I, Nasser M, Bossuyt PMM, Korevaar DA, et al. Increasing value and reducing waste in biomedical research: who's listening? *Lancet*. 2016;387(10027):1573-86. Available from: [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(15\)00307-4](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(15)00307-4).
14. Heneghan C, Goldacre B, Mahtani KR. Why clinical trial outcomes fail to translate into benefits for patients. *Trials*. 2017;18(1):122. Available from: <https://doi.org/10.1186/s13063-017-1870-2>.
15. Fergusson D, Glass KC, Hutton B, Shapiro S. Randomized controlled trials of aprotinin in cardiac surgery: could clinical equipoise have stopped the bleeding? *Clin Trials*. 2005;2(3):218-29; discussion 29-32. Available from: <https://doi.org/10.1191/1740774505cn085oa>.

16. Jun M, Manns B, Laupacis A, Manns L, Rehal B, Crowe S, et al. Assessing the extent to which current clinical research is consistent with patient priorities: a scoping review using a case study in patients on or nearing dialysis. *Can J Kidney Health Dis.* 2015;2:35. Available from: <https://doi.org/10.1186/s40697-015-0070-9>.
17. Tallon D, Chard J, Dieppe P. Relation between agendas of the research community and the research consumer. *Lancet.* 2000;355(9220):2037-40. Available from: [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(00\)02351-5](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(00)02351-5).
18. The James Lind Alliance. Southampton: James Lind Alliance. [accessed Oct 3 2023]. Available from: <https://www.jla.nihr.ac.uk/>.
19. SBU. Prioriterade forskningsområden inom prevention, diagnostik och behandling av förlossningsskador. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2018. Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor. [accessed Oct 4 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/291>.
20. SBU. Fördjupad prioritering av forskningsfrågor om förlossningsskador hos kvinnan. Prioritering baserat på James Lind Alliance metod. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2019. Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor. [accessed Oct 4 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/300>.
21. SBU. Graviditetsrelaterad bäckensmärta – prioritering av forskningsfrågor. Prioritering baserad på James Lind Alliance metod. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2022. Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor. [accessed Oct 4 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/356>.
22. SBU. Behov av kunskap och utveckling inom området kejsarsnitt. Prioritering baserad på James Lind Alliance metod. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2022. Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor. [accessed Oct 4 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/357>.
23. SBU. Prioritering av forskningsfrågor gällande diagnostik, behandling och bemötande av personer med lipödem. Prioritering enligt personer med egen erfarenhet av lipödem, anhöriga och profession. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2023. Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor. [accessed Oct 4 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/361>.
24. SBU. Behandlingsmetoder vid adhd – de tio viktigaste kunskapsluckorna. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2014. Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor. [accessed Oct 4 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/217vkl>.
25. SBU. Prioriterade behov av kunskap och utveckling inom BUP heldygnsvård. Ett samverkansprojekt mellan SBU och Socialstyrelsen. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2021. Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor. [accessed Oct 4 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/330>.
26. SBU. Pågående projekt. Prioriterade forskningsfrågor gällande allvarlig psykisk sjukdom. [accessed 2023 Oct 4]. Available from: <https://www.sbu.se/sv/pagaende-projekt/prioritering-av-vetenskapliga-kunskapsluckor-inom-psykisk-ohalsa/>.
27. SBU., Forte. Prioriteringar för forskning om socialtjänsten – Perspektiv från brukare, policy och praktik; 2019. [accessed Oct 4 2023]. Available from: <https://forte.se/publikation/prioriteringar-forskning-om-socialtjansten/>.
28. SBU. Inventering och prioritering av forskningsfrågor gällande långvariga symtom vid covid-19 (postcovid). Prioritering baserad på James Lind Alliance metod. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2021. Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor. [accessed Oct 4 2023]. Available from: <https://www.sbu.se/324>.
29. Vetenskapsrådet. Stabilt antal kliniska prövningar i Sverige de senaste tio åren. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2023. [accessed Oct 3 2023]. Available from: <https://www.vr.se/aktuellt/nyheter/nyhetsarkiv/2023-08-31-stabilt-antal-kliniska-provningar-i-sverige-de-senaste-tio-aren.html>.

30. Chan AW, Song F, Vickers A, Jefferson T, Dickersin K, Gøtzsche PC, et al. Increasing value and reducing waste: addressing inaccessible research. *Lancet*. 2014;383(9913):257-66. Available from: [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(13\)62296-5](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(13)62296-5).
31. Turner EH, Matthews AM, Linardatos E, Tell RA, Rosenthal R. Selective publication of antidepressant trials and its influence on apparent efficacy. *N Engl J Med*. 2008;358(3):252-60. Available from: <https://doi.org/10.1056/NEJMsa065779>.
32. Song F, Parekh S, Hooper L, Loke YK, Ryder J, Sutton AJ, et al. Dissemination and publication of research findings: an updated review of related biases. *Health Technol Assess*. 2010;14(8):iii, ix-xi, 1-193. Available from: <https://doi.org/10.3310/hta14080>.
33. OECD. Tackling Wasteful Spending on Health. Paris: OECD Publishing; 2017. Available from: <https://doi.org/10.1787/9789264266414-en>.
34. SBU. Artroskopisk kirurgi saknar effekt vid artros i knä och leder till höga kostnader. Stockholm: Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU); 2014. SBU prioriteringsstöd 2014_2. [accessed Oct 9 2023]. Available from: https://www.sbu.se/prio_2014_2.